

РЕЦЕНЗИЯ

от проф., д. ик. н. Лучиян Ангелов Милков, преподавател в УНСС, гр. София, Факултет „Управление и администрация“, Катедра „Публична администрация“

Регистриран в НАЦИД през м. ноември 2018 година

Тел.: 0895 553 400

Е-mail: milkovl@abv.bg

Назначен съм за външен член на научно жури от г-н Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ), със заповед № Рзз-1938 от 02. 06. 2021 година, на дисертационен труд, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, в Област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1. 1. Теория и управление на образованието, Докторска програма „Управление на образованието“.

Автор: Лъчезар Владимиров Африканов, редовен докторант към Катедра „Педагогика и управление на образованието“

Тема: „Прилагане на коучинг подходи в развитието на педагогическите екипи“

Научен ръководител: проф., д-р Галин Борисов Цоков, преподавател в Катедра „Педагогика и управление на образованието“, при ПФ на ПУ .

1. Общо описание на представените материали

Представеният от Лъчезар Владимиров комплект-материали на хартиен носител е в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Включва следните документи:

- Молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедура за защита на дисертационен труд;
- Автобиография в европейски формат;
- Протокол от Катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- Дисертационен труд;
- Автореферат;
- Списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- Копия на научните публикации;
- Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- Справка за спазване на специфичните изисквания на съответния Факултет.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Лъчезар Владимиров е получил бакалавърска образователна степен в УНСС- гр. София по „Международни отношения”, а магистърска по „Международни политически отношения” в СУ „Св. Кл. Охридски”.

Притежава сертификат за обучение по коучинг, придобит в гр. София.

От 2018 година е редовен докторант в Педагогическия факултет на ПУ.

Членува в няколко фондации и научни общества, като ръководител и като член, всички, свързани със системата на образование.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Коучинг подходът в съвременното управление на образованието е сравнително нова и новаторска идея, която се реализира с успех от редица държави в различни области, включително и в образованието. Идеята на автора е, чрез дисертационното изследване и обучителен курс за образователни лидери по прилагането на коучинг подход за развитие на ефективни педагогически екипи да популяризира тази нова образователна и управленска идея в България.

Авторът отбелязва, че коучингът е индивидуален подход, чрез който всеки може да открие вътрешния си потенциал и да се справи с предизвикателствата в живота си. Водещият в коучинг процеса не предлага готови решения и подходи, а помага на клиента сам да достига до тях.

4. Познаване на проблема

Авторът анализира достатъчен по обем и автори литературен материал, за да изясни въпросите, свързани с произхода, разпространението и мястото на коучинг подхода у нас. Той проучва 150 литературни източника на кирилица и латиница, запознава се с публикациите на считаните за създатели на коучинга автори, изучава позициите и резултатите от приложението на новаторската идея в отделни образователни системи, ползите и резултатите за директорите и другите ръководители на възпитателно-образователния процес.

5. Методика на изследването

Сред основните методи на изследване, използвани в дисертационното изследване, са: теоретичен преглед и анализ на литературни източници; анкетно проучване със 193 респонденти; статистическа обработка на получената, в хода на изследването, информация; конструиране и апробиране на обучителен курс. В рамките на изследването е създадена обучителна програма „Въведение в коучинг лидерство“, която е пилотирана с участието на училищни лидери и педагогически специалисти от български образователни организации.

Избраната от докторанта методика позволява реализация на целта и поставените задачи пред изследването, от една страна, и направата на изводи и препоръки, както за теорията, така и за практиката, от друга страна.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията е структурирана, съобразно академичните научни изисквания за труд от този вид. Съдържа увод, три глави, заключение, ползвана литература и четири приложения. В съдържанието са посочени особеностите на 12-те таблици и графики, чрез които редица основни моменти от дисертацията са представени графично и, по този начин, улесняват възприемането на текстовия материал.

В увода са изведени целта и предмета на изследването, обоснована са целта изследователските задачи, изведени са три части на основната хипотеза на автора. Тук намираме и методиката на изследването, чрез която се получава богат доказателствен и подложен на обстоен анализ материал.

В първа глава: „Теоретични основи на коучинга и неговото прилагане в училищната организация“ Лъчезар Африканов работи в две насоки:

- по изясняване на същността, основните характеристики, и модели на приложения на коучинг подхода в различни ситуации с акцент върху областите на приложения на коучинга от лидерите;
- преглед на съществуващи практики в прилагане на коучинга в училищна среда и, конкретно, за развитието на педагогически специалисти и лидери.

Авторът се опира върху публикациите на водещи световни автори, разработили основите на това ново управленско явление: Дж. Уитмор, J. Rogers, C. Wilson, A. Grant и др., които формулират тезауруса (основния понятиен апарат) в коучинга, необходимостта от приложението му в областта на теорията и практиката на управлението, в тесен смисъл, и в образователната система.

Коучингът се основава на широк кръг области като: наставничество, управленско консултиране, психология и личностно развитие. В него намират място терапията, менторството, обучението, тренингът, консултирането

Втора глава: „Изграждане и развитие на педагогическите екипи в училищната организация“ е посветена на свързаните с изясняване на същността на екипната дейност и основните критерии за екипна ефективност; екипи и екипна дейност в училищната организация; прилагането на коучинг подход за развитие на педагогически екипи.

В съвременните организации екипите са неизменна предпоставка за качествени резултати. В контекста на глобални промени, екипите са единственото средство за постигане

на конкурентно предимство и високи резултати. Когато мениджмънтът търси съответствие между ресурси и резултати, най-ефективната форма е екипната. При съвместното дефиниране на целите и методите, екипите установяват общи ценности и норми, които поддържат решаването на проблемите и инициативите в реално време. Екипите са гъвкави и адекватни на промените в средата.

Трета глава: „Дизайн и анализ на емпиричното изследване“.

В нея са формулирани основните структурни компоненти на емпиричното изследване, проведено от автора.

Пилотният обучителен курс, приложен от докторанта, има за цел да обучи бъдещи и настоящи образователни лидери в прилагането на коучинг лидерство като подход, с акцент върху развитието на ефективни екипи. Курсът е планиран като едnodневно 8-часово обучение с последваща онлайн самостоятелна работа на участниците. В партньорство с обучителна организация, участниците в пилотното издание получават по един квалификационен кредит. Обучението се провежда през онлайн платформа Zoom, позволяващ разделянето на участниците в малки групи и постигане на по-висока степен на интерактивност.

В проучването са участвали 193 представители на целевите групи, разпределени както следва, според образователни институции, в които работят: Училища - 83%; Детски градини- 9%; Други (ЦПЛР, езикови центрове и университети)- 8%.

Над 94% от анкетираните споделят високи очаквания към отговорностите на лидерите. Те са напълно съгласни или по-скоро съгласни, че той трябва да осигурява благоприятна среда и условия за развитие, да изгражда взаимоотношения и екипен дух, да дава обратна връзка на всеки член на екипа. В рамките на онлайн проучването, респондентите имат възможност да направят самооценка на собствените си лидерски качества и поведение по следните критерии:

- Използвани стратегии при изясняване на собствената гледна точка;
- Степен на проактивност при вземането на решение;
- Използване на нови подходи при вземане на решения.

В заключението са формулирани основните изводи, получени от анализа на данните от дисертационното изследване, насочени към: теорията на управлението и, по-конкретно, към теорията на училищното управление; очертаване на възможности за бъдещи развития на идеята за коучингът и реализацията на първоначално поставените хипотези в изследването.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В резултат на обстояния анализ на данните от изследването авторът посочва че поставените цел и задачи са изпълнени. Това му позволява да изведе редица приноси:

Научно-теоретически:

- За първи път се прави анализ на съществуващите световни достижения в сферата на коучинга и развитието на екипна ефективност от гледна точка на възможностите за интегриране в подкрепа на българското училищно образование.
- За първи път коучингът се разглежда като възможен подход за развитие на ефективни екипи от страна на бъдещите и настоящи образователни лидери в българското училищно образование.
- За първи път се провежда проучване на готовността и нагласите сред бъдещи и настоящи образователни лидери относно възприемането на нов подход към развитие на екипна ефективност.

Практико-приложни:

- За първи път се конструира и апробира обучителен курс в областта на коучинг лидерството за нуждите на бъдещи и настоящи училищни лидери в България.
- Изготвен е списък с възможни бъдещи стъпки, които да позволят по-широко навлизане на коучинга в подготовката на образователните лидери.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Лъчезар Африканов е приложил шест публикации- самостоятелни или в съавторство. Чрез тях той представя пред научната общност у нас своите виждания и позиции по изследваната проблема. Материалите са разработени в съответствие с изискванията на редакционните колегии на изданията, където те са публикувани. Стилът му е идентичен с този в дисертацията.

9. Лично участие на докторанта(ката)

Категорично приемам, че дисертационното изследване е собствено научно изследване на Лъчезар Африканов. Не намирам данни за плагиатство или използване на елементи на чужди научни изследвания, без да са цитирани от него. Стилът на научните публикации и дисертацията е идентичен, като имам предвид, че част от публикациите са от 2018 година.

10. Автореферат

Авторефератът, по съдържание и качество, напълно отговаря на дисертацията и отразява основните резултати от изследването. Не намирам разминаване между двата труда- автореферат и дисертация.

11. Критични забележки и препоръки

Не мога да формулирам критични забележки, но препоръчвам на автора нови публикации в централния педагогически печат и нови коучинг групи с директори и зам. директори на училища от системата на образование у нас. По този начин той може да се превърне в един от пионерите на разпространението на коучинг системата у нас.

12. Лични впечатления

Не познавам лично автора на дисертацията, но с удоволствие преди време се запознах с негова статия в списание „Педагогика“.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръките ми са свързани с подготовката и публикуването на монография, чрез която трудът на автора ще достигне до много по-голям брой специалисти в областта на училищното управление у нас.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в педагогическата наука (управление на образованието) и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Лъчезар Владимиров Африканов притежава сериозни теоретични знания, професионални умения и компетенции по Научна специалност 1. Педагогически науки, Професионално направление 1. 1. Теория и управление на образованието, Докторска програма: „Управление на образованието“ като показва качества, умения и компетенции за самостоятелно провеждане на дисертационно научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна **оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди об-**

разователната и научна степен „доктор“ на Лъчезар Владимиров Африканов в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1. 1. Теория и управление на образованието, Докторска програма „Управление на образованието“

01. 07. 2021 г.

Рецензент:

гр. София

(Проф., д. ик. н. Лучиян Милков)